

DIALOG

RĂZVAN VASILESCU:

„Orice actor mare fură chiar și de la el“

■ Am senzația că faci parte dintre cei pentru care „acasă“ e mai mult în teatru decât în oricare alt loc.

□ Preiau o formulare care-mi place și spun și eu că „la teatru e singurul loc unde îmi place să mă plictisesc“.

■ Eu cred că e mai mult decât atât. Relația ta cu spațiile, cu timpurile altfel percepute aici, cu activitatea și cu pauzele, cu viața din interiorul teatrului pare să fie ca propriul tău metabolism. Aici trăiești de fapt. Există vreun loc unde nu te plictisești și unde ți-e mai bine decât în teatru?

□ N-aș putea să spun. S-ar putea să nu fie. Dar sigur e că, în egală măsură, m-aș fi simțit bine ca medic într-o sală de operație, cu condiția să fi stăpinit foarte bine meseria. Mi-am dorit mult și asta.

■ De ce n-ai ajuns chirurg? Destinul sau sensibilitatea?

□ Nu, nici vorbă. Mult mai simplu. Frica de fizică și de chimie, examene obligatorii pentru admiterea la Medicină... Dacă stau să mă gândesc, în urmă cu treizeci de ani, să zicem – cam pe atunci se nășteau viitoarele opțiuni –, dorința de a deveni medic mi s-a tras de la un film. „Am văzut un doctor într-un film“, cum ar veni. Un rol. Am uitat cine l-a jucat. Trebuie să fi fost un film american. Culmea este că n-am spus: „Vreau să mă fac actor, uite ce bine a jucat individul rolul doctorului“. Sigur că era unul și simpatic, și deștept, și stăpîn pe meserie. Eh, iată-mă aici!

■ Vorbeai odată despre „pasul miraculos“ care vă trece pe voi, actorii, din spațiul extrascenic pe scîndură.

□ Nu vreau să adîncesc chestiunea, nu-mi place să filosofez. Aș prefera lucruri concrete. Uite, aș putea să spun cu certitudine că ceea ce nu suport cu nici un chip este minciuna – de la cea politică pînă la cea dintre două personaje.

■ Dacă teatrul este, pînă la urmă, o convenție prin care ne place să ne aruncăm într-o altă lume, nu este și asta o variantă a minciunii?

□ Bineînțeles că da, și chiar cred că sînt o victimă a acestui

fel de minciună. Pe la șapte ani, pe vremea cînd am decis să mă fac actor, asta m-a păcălit. Biografia nu mi-a permis să am idol în teatrul românesc la o vîrstă fragedă. Fiind din Ploiești, n-am avut multă vreme acces la Teatrul „Bulandra“, de exemplu, și, în general, la generația mare de artiști a anilor '60. Vedeam filmele americane de pe piață și am început să-l iubesc pe acei actori. Pînă la urmă însă, păcăleala asta mi-e mai mult decât dragă. Așa trebuia să fie. Nu se spune „dreams factory“? Nu trebuie să-i dai omului speranță? Se zice că artistul cunoaște și iubește viața pentru ca ceilalți să nu se îndoiască de frumusețea ei. Din adîncul inimii și de cînd mă știu, eu sînt adeptul artei pentru artă. Cred că asta înseamnă un fel de artă ridicată la putere (nu neapărat a 2-a), care abia așa se întîlnește cu cine și cu ce trebuie.

■ De ce se spune „teatrul este mai adevărat decît viața“?

□ Cum să fie teatrul mai adevărat decît viața, dragă, cum să fie mai adevărat decît viața?! Viața este fantastică. În timp ce noi vorbim, cine știe cîți mor de foame, cine știe ce avion se prăbușește sau ce furtună s-a pornit în ocean, ce pești, ce miracole de flori se nasc, ce se întîmplă prin atmosferă fără ca noi să percepem, în stele și... cîte și mai cîte. Problema este doar a timpului comprimat în două-trei ore pentru o viață de om sau pentru o lume. Viața are multă plictiseală în ea. În doi, în trei sau de unul singur. În teatru, uite-le, numai momente frumoase sau conflicte, criza. Aici trebuie să se întîmple întruna ceva. Fără „intermezzi“... Asta decide asupra psihologiei spectatorului.

■ Înțeleg că pe scenă te supui mereu unui conflict impus. Dictatul textului, al regizorului ș.a.m.d.

□ Îmi vine să spun că nu știu, dar ți-l citez pe Beligan: „Diferența între actorul bun și cel prost este de un deget; adică celui bun, Dumnezeu i-a pus un deget în frunte“, știi? Că e tehnic ori netehnic, nu m-am gândit prea mult. Nu cred că e ceva miraculos la mijloc. Eu, cel puțin, nu cred în „stări“. Mă aud la fiecare replică, mă văd de undeva de afară, simt cum se uită

Răzvan Vasilescu în Teatru descompus de Matei Vișniec, Theatrum Mundi

lumea la mine, mă fac că sînt cel mai concentrat. În timpul ăsta gîndesc: „Ce bine am spus-o pe asta!...”, adică, vezi, îmi dau note.

■ **Și totuși stările există. Ai prieteni foarte dragi?**

Îi iubesc enorm.

■ **Antipatii?**

Nu pot să-l sufăr! Și nu fac nici un efort să ascund lucrul ăsta. Poate că, de fapt, nu vreau să mă analizez, fiindcă nimeni nu-mi dă garanția că aș face-o corect. Mă enervează să spun că „sînt așa”, pentru că nu știu dacă așa sînt. Nu-mi place să declar „eu fac asta”, pentru că nu știu dacă o fac, și cît, și cum o fac. Privesc doar la concret și aud doar ce se aude.

■ **Poate că e vorba de o spaimă benefică.**

Cîneva ca Chaplin, dacă nu cumva chiar el, spunea că actoria este arta imitației. Îmi aduc aminte că atunci cînd am făcut Amadeus simțeam nevoia seara, înainte de a adormi, să aflu amănunte despre personaje. Cel din piesă, nu cel adevărat. Filmul nu apăruse încă. Închideam ochii și încercam să-l văd. A doua zi, la repetiții, nu făceam decît să-l imit pe cel care acționase just în capul meu. Asta era o treabă ușoară. Cum vezi, problema cea mai importantă e să-ți găsești modelul just. Mai există încă ceva. Spunea Olivier un lucru în care cred (bineînțeles că nu cred decît în lucruri care mi se întîmplă și mie). Era vorba despre un dar – nativ, să-l zicem –, oricum ceva pe care îl ai sau nu-l ai, fără să-l poți dobîndi. E ceva ce s-ar putea traduce, destul de aproximativ, prin „fandoseală” sau „prosteală”. Deși sînt foarte timid, de mic am avut bucuria să mă joc imitînd. Poate nu atît indivizi, cît tipologii: precupeața, de exemplu. N-am avut o educație burgheză care să-mi ascuță urechea la glasul unei precupețe. Era nevoia unei încercări, a unei preluări chiar după o observație pe atunci inconștientă. Tonul și gestica ei mi se păreau fantastice. Juste adică. Atitudini adevărate. Mă interesau astea, recunosc. Teatrul probabil că este o sumă de secvențe adevărate furate cu talent de-a lungul timpului. Eu cred că orice actor mare a furat de undeva: rude, prieteni, cunoștințe, trecători, colegi de meserie. Orice actor mare fură conștient, chiar și de la el.

■ **Crezi că Lucian Pintilie ar fi de acord cu teoria ta despre arta actorului?**

Cînd lucrezi cu Pintilie nu începe teoria. Mi s-a întîmplat să-l spun: „E ca în viață”... Dar asta era prea vag pentru el: „Ce-i aia viață, Răzvan, care viață, a ta, a mea, ce-l asta...” El este mult mai exact în gîndire și exprimare. Merge pînă la tonalitate, pînă la ton, de fapt. El face muzică din munca noastră comună. Verifică fiecare mișcare, fiecare rostire ca să vadă pe pielea lui dacă e adevărat. E genial, asta e!

■ **Spuneai nu de mu! că Pintilie e un regizor normal. Între normal și genial..**

Probabil că e același lucru. Numai un regizor ca el te poate face să fii tu însuși în rol. ăsta este visul meu. Să nu se mai pună problema „trăirilor”, a „Intensității”, a „combustiei” ș.a.m.d. Aș vrea ca după reprezentație lumea să spună: „Păi ce, asta-i meserie, asta pot să fac și eu oricînd; ce-a făcut, că n-a făcut nimic?” Să nu mai poată nimeni avea acces la secretele mele, la durerile mele, la elaborare. Mal este însă ceva. Am un soi de teamă egoistă să-l numesc pe Pintilie geniu. N-aș vrea să se înțeleagă un subtext ca ăsta: „Am lucrat cu el, știu tot, inclusiv ce este un geniu”. Aș vrea să-mi păstrez poziția modestă, nu rareori stingheră, aș zice chiar de începător, cu care sînt învățat să pomesc la lucru.

■ **Cum te-ai împăcat cu condiția de vedetă de film după Balanța?**

Nu cred în glorie. Nu o percep în mine. Nu știu dacă mă

crede cineva, dar așa este. Singura mea problemă, acum, este să fac altceva, cît mai bun dacă se poate. Călătoriile în străinătate au fost superbe doar ca voiaj. Sigur că-l mulțumesc lui Dumnezeu că s-a întîmplat așa. Nu e nevoie s-o spun prea des. Dar nu mă simt marcat. Descopăr însă că iubesc mult mai tare filmul. Pentru că rămîne.

■ **Resimți dureros moartea spectacolului în fiecare seară?**

Nici vorbă. Este altceva, poate că legat de modul de a exista. Emoțiile sînt însă la fel de mari cînd începe tragerea unei secvențe ca în momentul începerii spectacolului.

■ **AI făcut în ultima vreme o aerle de roluri bune în teatru. Sînt și ele umbrite de bucuria nouă a actorului de film?**

Nu cred că așa se pune problema. A fi lucrat cu Ciulei la **Visul unei nopți de vară** este o experiență din care mă hrănesc continuu. Mi-aduc aminte de indicații pe care le citez și acum. Mi-a plăcut mult rolul din **Teatrul comic** și am lucrat foarte bine cu Purcărete. M-a ajutat mult. Recunosc că îmi place mai mult să primesc totul de-a gata. La **Pintilie** n-am muncit, am făcut. Nu am satisfacții mai mari dacă sînt lăsat în „căutări”. Important este să lasă rolul. Îmi lipsesc orgoliile de creator. Mă interesează acum să pun în scenă o piesă – un thriller care mi-a plăcut foarte mult și mă gîndesc că m-aș bucura mult să investighez relațiile dintre personaje și să putem descoperi împreună, în echipă, toate subtilitățile trecerii în scenă.

■ **Visezi la vreun rol în teatru?**

Dacă sînt lăsat să visez, visez la o comedie excelentă a lui Nell Simon și la două piese ale lui Pinter.

■ **Te-al referit la autori și la texte, deloc la roluri.**

Mi-ar fi plăcut să joc **Cocoșatul de la Notre-Dame** și sînt necăjit că reluăm la nesfîrșit în repertoriul aceleiași piese în alte vizuini. Sîntem, domnilor, în secolul XXII. Alt univers. El, dacă ar monta **Ciulei Regele Lear**, bănuiesc că l-ar face în secolul XXI. Sigur, Shakespeare și cu el împreună... da...

■ **Citești mult, din cite știi.**

Nu e nimic fenomenal în asta. Bucurie și informație. Am un hobby, e drept, care unora le pare cludat. Citesc în engleză și franceză. Vreau să zic... numai așa. E o plăcere fără limite. Cînd întîlnesc o expresie din alea de două – patru cuvinte, e ca și cum... Nu cred că știu să explic altfel – e o imensă bucurie.

■ **AI o relație foarte importantă cu textul, discursul, vorba, cum să-l spunem?**

Deși nu sînt un vorbitor, pîndesc „reușitele” lingvistice. Savurez din tot sufletul un text scris sau rostit. Orcît de scurt. Preiau, repet, transmit, în sfîrșit... Probabil, o încercare de fugă – nu peste hotare, chiar mai departe. Ireparabilă. Dă-mi orice carte vrei, orice autor român care contează, orice ziar, poftim, și sigur mă voi bucura de ele într-un fel sau altul.

■ **Ce înseamnă muzica pentru tine?**

Din păcate, nu mare lucru. E la întîmplare. Mai degrabă animalele și natura. Îmi place animalul. Mi-e milă de el. Mi-e foarte milă pentru că el nu poate spune „te iubesc” sau „Iasă-mă în pace, mi-e rău”. Noi, oamenii, de-aia sîntem niște lichele. Putem să spunem asta. Cîte un cîine – cu cît e mai tăcut, cu atît mi-e mai milă de el. Depinde de ochi. Parcă te roagă ceva și nu înțelegi. Ce dracu vrea, mă? Ce-o fi în sufletul lui? Pomii neudați, pămîntul bătătorit, de vreo doi ani sufăr de asta.

Ideea este că nu e vorba de nimic deosebit. Îți faci pur și simplu treaba. Atît.

(Ultimul paragraf n-a venit ca răspuns la o întrebare. S-a așezat simplu lingă animale și copaci.)

LUMINIȚA VARLAM